



เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การฝึกสอนเป็นรายวิชาที่มีค่ายิ่งในหลักสูตรการฝึกหัดครู เพราะเปิดโอกาสให้นักศึกษาคูได้ทดลองฝึกงานอาชีพเพื่อสร้างทักษะและประสบการณ์เบื้องต้น ปัญหาที่เกิดขึ้นเสมอในระหว่างการฝึกสอนของนักศึกษาจะช่วยส่งเสริมงานฝึกสอนของนักศึกษาคูให้พัฒนาขึ้นหากว่าไค่ผ่านการแนะนำที่เหมาะสมจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือในระหว่างการฝึกสอนของนักศึกษา แม้ว่าประสบการณ์ในการฝึกสอนจะขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักศึกษาคูก็ตาม แต่การนิเทศการสอนและการทดลองร่วมกันเพื่อสร้างข้อเสนอแนะและขอความร่วมมือปรับปรุงแก้ไขการสอนของนักศึกษาคูก็ยังเป็นงานที่สามารถช่วยให้การฝึกสอนบรรลุวัตถุประสงค์ได้วิธีหนึ่งด้วย

จากหนังสือ *Planning for Teaching* ของ โรเบิร์ต คัมบลิว. ริคกี (Robert W. Ricky) ริคกีได้กล่าวอ้างถึงผลดีงานการวิจัยของ เทอเนอร์ และเฟลธน์ (Turner and Felth) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างการสอนของครูที่เคยเรียนวิชาชีพสอน หรือครูที่มีประสบการณ์การฝึกสอน หรือครูที่ได้ปริญญาทางการศึกษา เปรียบเทียบกับการสอนของครูที่ไม่มีประสบการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าว พบว่าผลการสอนแตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนจะสอนได้ดีกว่าครูที่ไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนอย่างเห็นได้ชัด บุคลากรผู้เกี่ยวข้องของกับโครงการฝึกสอนโดยตรง ซึ่งไค่แก่ ครู - อาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกสอน และอาจารย์นิเทศก์ เป็นคน มีหน้าที่สำคัญในการจัดประสบการณ์การสอนให้แก่ นักศึกษาฝึกสอน จึงควรรู้และเข้าใจถึงหน้าที่และบทบาทของตนอย่างถ่องแท้ เพื่อช่วยลดและขจัดปัญหาการฝึกสอนให้น้อยลง

002082

Robert W. Ricky, Planning for Teaching 4th ed. (New York Mc Graw-Hill, 1968), pp. 69-70.

อาจารย์นาฏเจดีย์ว สุมาวงศ์ และคณะ<sup>๒</sup> ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครูที่เลี้ยงในการนิเทศ  
การฝึกสอนไว้ ดังนี้

๑. ให้ความช่วยเหลือนิสิตฝึกสอนในด้านการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
๒. ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานประจำบางอย่าง เช่น การทำบัญชีเรียกชื่อ

สมุคประจำตัวนักเรียน

๓. ให้ความรู้ด้านวิธีสอน การใช้วัสดุทัศนอุปกรณ์ ตลอดจนการวัดผลและอื่น ๆ
๔. ให้การแนะนำในด้านการศึกษา การให้รางวัล และการลงโทษ
๕. แนะนำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของนิสิตฝึกสอนและให้การยอมรับนับถือ
๖. วางแผนการสอนร่วมกับนิสิตฝึกสอนและอาจารย์นิเทศก์
๗. มีส่วนร่วมในการวัดผลการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน
๘. ให้ความช่วยเหลือในกรณีที่นิสิตฝึกสอนกำลังทำการสอน เช่น ช่วยควบคุมชั้น

นิเทศการสอน เป็นต้น

๙. ให้ความแนะนำเกี่ยวกับบุคลิกภาพของนิสิตฝึกสอน เช่น การแต่งกาย ตลอดจน

การวางตัวของนิสิตฝึกสอน

๑๐. ให้ความอบอุ่นทางใจแก่นิสิตฝึกสอน โดยเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ  
อย่างใกล้ชิด

และอาจารย์นิเทศก์ควรมีหน้าที่ดังต่อไปนี้<sup>๓</sup>

๑. เตรียมให้นิสิตฝึกสอนได้ทราบปัญหาเกี่ยวกับการสอนล่วงหน้า
๒. เตรียมให้นิสิตฝึกสอนได้ทราบระบบบริหารของโรงเรียนที่จะไปทำการฝึกสอน
๓. เตรียมฝึกให้นิสิตมีบุคลิกภาพและสมรรถภาพที่ดีก่อนไปทำการฝึกสอน

<sup>๒</sup> นาฏเจดีย์ว สุมาวงศ์, ดร.ศีลา จายนีเยโยธิน และ เกียรติ ศรีพงษ์,

เอกสารประกอบการเรียน การนิเทศการศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์ส่งเสริมอาชีพ, ๒๕๐๕),

หน้า ๑๖ - ๑๗.

<sup>๓</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗ - ๑๘.

๔. วางแผนร่วมกับโรงเรียนที่จะไปฝึกสอน
๕. ประชุมร่วมกับนิสิตฝึกสอนก่อนการฝึกสอนระหว่างการฝึกสอนและหลังการฝึกสอน
๖. วางแผนร่วมกับอาจารย์พี่เลี้ยง
๗. ความคุมและนิเทศการฝึกสอน
๘. เป็นผู้นำในการวัดผลการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน
๙. รับฟังผลการประเมินผลความก้าวหน้าทางการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอนจากอาจารย์พี่เลี้ยง

๑๐. ให้การแนะนำเป็นพิเศษแก่นิสิตฝึกสอนในกิจกรรมบางอย่าง เช่น การใช้ อุปกรณ์การสอน การจัดห้องเรียน การจัดกิจกรรมนักเรียน การวัดผล การศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล การควบคุมชั้น

สำหรับหน้าที่ของนักศึกษาฝึกสอนนั้น ได้แก่

๑. ศึกษาระเบียบข้อบังคับ การปฏิบัติงานของโรงเรียนให้เข้าใจ
๒. ศึกษาตัวบุคคลและแหล่งวิชาในโรงเรียนให้เข้าใจ เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ห้องพยาบาล ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุด เป็นต้น
๓. ศึกษางานในหน้าที่ที่ตนจะต้องทำ เช่น การสอนในวิชาที่ตนได้รับมอบหมาย การปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น เป็นเจ้าหน้าที่ประจำห้องพยาบาล หรือห้องสมุด เป็นต้น
๔. ศึกษาความเป็นไปของเด็กในชั้น ระเบียบข้อบังคับภายในชั้นให้เข้าใจ
๕. ศึกษาเนื้อหาของวิชาที่ตนจะต้องสอนให้เข้าใจจนองแท
๖. เตรียมบันทึกการสอน อุปกรณ์การสอนให้พร้อมก่อนสอน
๗. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับอาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์อื่น ๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ แม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดโรงเรียน
๘. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรของนักเรียน

๙. ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการควบคุมความประพฤตินักเรียน เช่น โดยการร่วมมือกับอาจารย์เวร ควบคุมแถวนักเรียน สอดส่องความประพฤติของนักเรียน การลงโทษนักเรียน

๑๐. ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในกิจกรรมบางอย่าง เช่น การจัดทำป้ายประกาศ การรักษาความสะอาดของโรงเรียน การพานักเรียนออกศึกษานอกสถานที่ การปลูกพืชผักสวนครัว ฯลฯ

๑๑. เข้าร่วมประชุมร่วมกับอาจารย์ของโรงเรียนในบางโอกาส

๑๒. ให้การแนะแนวแก่นักเรียนที่มีปัญหาเมื่อถึงโอกาสอันควร

๑๓. ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

การศึกษาปัญหาการฝึกสอนของวิทยาลัยครูในประเทศไทยเท่าที่ผ่านมาแล้ว กระจายเป็น ๒ แบบ แบบแรกเป็นการศึกษาปัญหาการฝึกสอนโดยทั่วไปของวิทยาลัยครูทั่วไป ส่วนแบบที่สองเป็นการศึกษาปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกสอนบางโครงการหรือปัญหาการฝึกสอนวิชาเฉพาะบางวิชาของวิทยาลัยครูทั่วไป หรือเฉพาะวิทยาลัยครูแห่งใดแห่งหนึ่ง

สำหรับงานวิจัยของผู้วิจัยจะเป็นการศึกษาและสำรวจปัญหาการฝึกสอนที่คัดแปลงแนวมาจากทั้งสองแบบ ได้แก่ การศึกษาปัญหาการฝึกสอนทั่วไปเฉพาะในวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยเห็นสมควรนำเอกสารและผลการวิจัยทั้งภายในและต่างประเทศที่มีส่วนคล้ายคลึงและสัมพันธ์กับการวิจัยนี้มาประกอบในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

#### เอกสารและผลการวิจัยในประเทศ

พ.ศ. ๒๕๐๘ ฉันทลักษณ์ ศรีนิลทา ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อการฝึกสอน" สรุปผลการวิจัยได้ว่า อาจารย์ช่วยฝึกสอนเห็นว่ายังคงให้คำแนะนำและช่วยเหลือนิสิตฝึกสอนในสถานต่าง ๆ อย่างมาก ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการนิเทศ แต่ต้องการประสานงานกับอาจารย์นิเทศมากขึ้น และต้องการอุปกรณ์การสอนจากนิสิตฝึกสอน และจากสถาบันฝึกหัดครู นิสิตฝึกสอนรายงานบทบาทของอาจารย์ช่วยฝึกสอนตามความนึกเห็น และบทบาทที่ปฏิบัติจริงไม่มีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนใหญ่ ขอเสนอแนะจากการวิจัยนี้ ได้แก่

สถาบันฝึกหัดครูควรรหาทางร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับโรงเรียนฝึกสอน พิจารณาเลือกเฟ้นอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม อาจารย์ช่วยฝึกสอนควรเห็นความสำคัญของคุณศึกษาและปรับปรุงตนทั้งในการสอนและการทำงานร่วมกับนิสิตฝึกสอน และนิสิตฝึกสอนเองควรมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานและพยายามแสวงหาประสบการณ์ให้ได้มากที่สุด

ในปีเดียวกันนี้ นารา สุภารัตน์ วิจัยเรื่อง "ทัศนคติของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อนิสิตที่ทำการฝึกสอนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ช่วยฝึกสอนมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนมีความสามารถน้อยที่สุดในการจัดห้องเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน การดูแลและจัดระเบียบของชั้นในขณะกำลังเรียน ความเข้าใจสถานการณ์ร่างกายของนักเรียน และเทคนิคในการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว ส่วนด้านบุคลิกภาพสังคม และอนามัยของนิสิตฝึกสอนจัดอยู่ในระดับที่มาก

งานวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาและทัศนคติของครูที่เลี้ยงในการปฏิบัติงานร่วมกับนิสิตฝึกสอนจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๑๓" ของ สนั่น เมืองวงษ์ สรุปผลการวิจัยได้ว่า ปัญหาที่ครูที่เลี้ยงประสบในการปฏิบัติงานร่วมกับนิสิตฝึกสอนที่สำคัญได้แก่ นิสิตฝึกสอนไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ มีความเห็นแตกต่างกันในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และมีปัญหาเรื่องการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานของนิสิต เพราะเนื่องจากนิสิตฝึกสอนเตรียมตัวน้อยไป ส่วนใหญ่สอนแบบบรรยาย ไม่พยายามใช้

<sup>๕</sup> ฉันทลักษณ์ ศรีนิลทา, "บทบาทของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อการฝึกสอน," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘).

<sup>๖</sup> นารา สุภารัตน์, "ทัศนคติของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อนิสิตที่ทำการฝึกสอนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘).

อุปกร์การสอน และขาดความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ครูพี่เลี้ยงมีความเห็นว่านิสิตฝึกสอน ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับด้าน การแต่งกาย ความรับผิดชอบหน้าที่ มนุษยสัมพันธ์ และต้องฝึกฝนให้เป็นผู้มีอารมณ์มั่นคง เชื่อมั่นในตนเอง ตลอดจนมีลักษณะเป็นผู้นำ ส่วนขอเสนอแนะ และความต้องการของครูพี่เลี้ยง คือ นิสิตฝึกสอนควรศึกษาหลักสูตร เตรียมเนื้อหาวิชา อุปกร์ วิธีสอน หนังสือสอน และจิตวิทยาเด็กและเด็กวัยรุ่นอย่างกว้างขวางก่อนออกฝึกสอน นิสิตฝึกสอนไม่ควรมัวโหมงสอเขามากเกินไป โรงเรียนฝึกสอนต้องการความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากนิสิตฝึกสอนและอาจารย์ในเทศก์ให้มากขึ้นกว่าเดิม ในด้านการแนะแนว การปฏิบัติงานนิเทศการสอนทุกด้านอาจารย์ในเทศก์ควรอยู่ประจำที่โรงเรียนเสมอ หรือในเทศก์ การสอนใหม่ดีกว่าเดิม ผู้วิจัยให้ขอเสนอแนะว่า ครูพี่เลี้ยงที่มีคุณสมบัติเหมาะสมควรมี ประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนมาโดยตรง และเป็นเวลานานพอที่จะแนะนำแก่นิสิตฝึกสอนได้ สถาบันฝึกหัดครูควรจัดโปรแกรมการนิเทศการฝึกสอนให้แก่ฝ่ายโรงเรียนฝึกสอน นิสิตฝึกสอน ควรแก้ไขปัญหาการปกครองชั้นด้วย การนำความรู้เรื่องพัฒนาการของ เด็กไปใช้ และควรร่วมมือกับครูพี่เลี้ยงและโรงเรียนฝึกสอนในการจัดปัญหา<sup>๗</sup>

พ.ศ. ๒๕๑๖ สมพร สาริกบุตร ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาอาจารย์พี่เลี้ยง ในการนิเทศการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" ผลของการวิจัยพบว่า อาจารย์พี่เลี้ยงส่วนใหญ่มีความเข้าใจในหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยงดี และไม่ต้องมีการทดแทนการนิเทศการสอนด้วยเงิน อาจารย์พี่เลี้ยงประสบปัญหาสำคัญ ด้านการแนะนำให้นักเรียนยอมรับนักเรียนฝึกสอนในฐานะครู ขาดความเข้าใจอย่างเพียงพอ ในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะติดตามสังเกตการสอน ขาดความสนิทสนมกับอาจารย์ในเทศก์ และต้องการให้วิทยาลัยครูจัดทำหนังสือคู่มือนิเทศการสอน ช่วยเหลือด้าน

<sup>๗</sup> นั่น เมืองวงษ์, "การศึกษาปัญหาและทัศนคติของครูพี่เลี้ยงในการปฏิบัติงานร่วมกับ นิสิตฝึกสอนจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๑๓." (ปริญาณิตนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๔).

อุปกรณ์การสอนและหนังสืออ่านประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา นักเรียนฝึกสอนควรเตรียมตัว  
 ความรู้ในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา วิธีสอน และการเลือกใช้ให้เหมาะสม ตลอดจนความรู้  
 เรื่องการวัดผลการเรียนของนักเรียนอย่างเพียงพอ ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการอบรม  
 การนิเทศการสอนในเรื่องหลักสูตร ความรู้ด้านเนื้อหา และวิธีสอนสังคมศึกษาใหม่ ๆ แก่  
 อาจารย์ที่เลี้ยง ก็เลือกบุคคลที่ทำหน้าที่อาจารย์ที่เลี้ยง จัดศูนย์วัสดุอุปกรณ์ประกอบวิชาต่างๆ  
 ในวิทยาลัยครูสำหรับนักเรียนฝึกสอนชอ่ยมิใช่ อาจารย์ที่เลี้ยงควรยอมรับนักเรียนฝึกสอนและยินดี  
 ที่จะให้ประสบการณ์ต่างอาชีพครูแก่นักเรียนฝึกสอน และนักเรียนฝึกสอนควรเตรียมตัวให้พร้อมทั้ง  
 ด้านเนื้อหา อุปกรณ์การสอน และศึกษาเกี่ยวกับสถานที่และบุคคลทุกฝ่ายในโรงเรียนเพื่อให้  
 สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

นิพนธ์ ผักเจริญผล วิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาและความคิดเห็นของครูใหญ่  
 โรงเรียนฝึกสอนในการปฏิบัติงานร่วมกับนักเรียนฝึกสอนของโครงการฝึกหัดครูชนบท" เมื่อ  
 พ.ศ. ๒๕๑๗ สรุปผลการศึกษาได้ว่า ครูใหญ่มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการฝึกสอน  
 ในโครงการฝึกสอนชนบท ในด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนฝึกสอนกับครูในโรงเรียน  
 การจัดชั่วโมงสอน การช่วยให้ชุมชนเข้าใจและสนับสนุนโครงการ และการแนะนำนักเรียน  
 ฝึกสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมของโรงเรียน ครูใหญ่เห็นว่านักเรียนฝึกสอนเจริญ  
 งอกงามมากในด้านทัศนคติที่ติดต่อการออกไปเป็นครู กระตือรือร้นในการทำงาน และมีความ  
 เจริญงอกงามน้อยด้านการช่วยให้โรงเรียนเป็นแหล่งบริการของชุมชน การฝึกงานร่วมกับคนอื่น  
 และการเข้าไปมีส่วนในการเป็นผู้นำของชุมชน ปัญหาที่เกิดขึ้นกับครูใหญ่ ได้แก่ ปัญหาจาก  
 นักเรียนฝึกสอนที่ขาดความแม่นยำในวิชาที่สอน ขาดกลวิธีวิธีการสอนที่ดี ขาดความสามารถในการ

---

สมพร สาริกบุตร, "ปัญหาอาจารย์ที่เลี้ยงในการนิเทศการสอนวิชาสังคมศึกษาของ  
 นักเรียนครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต  
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖).

สร้างชุดทดสอบและประเมินผล ปัญหาที่มาจากอาจารย์ในเทศก์เป็นปัญหาด้านขาดความสัมพันธ์กับครูใหญ่ อาจารย์ในเทศก์ไม่เพียงพอ | ส่วนปัญหาที่มาจากครูที่เลี้ยง คือ ขาดวิธีการนิเทศการสอนที่ดี ขาดความคิดริเริ่มและความทันสมัย ขาดความรับผิดชอบ สำหรับปัญหาจากการประเมินผล ได้แก่ ขาดวิธีการที่ดีในการประเมินผล ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักการประเมินผลได้ และอัตราส่วนของคะแนนในการประเมินผล ของครูที่เลี้ยงน้อยเกินไป / และปัญหาที่มาจากชาวบ้านนั้น ก็คือ ชาวบ้านขาดความคิดริเริ่ม ขาดความกระตือรือร้นและมีการศึกษาน้อย ครูใหญ่ได้เสนอแนะและแสดงความต้องการในด้านการสาธิตวิธีการนิเทศที่ดี และความช่วยเหลือด้านการบริการความรู้วิชาการและการสอนจากวิทยาลัยครู ต้องการให้สถาบันฝึกหัดครูได้ใกล้ชิดกับโรงเรียนฝึกสอนและชุมชนมากขึ้นด้วยการพบปะสังสรรค์และเยี่ยมเยียนเป็นครั้งคราว และให้สถาบันฝึกหัดครูเป็นศูนย์กลางทางการสอนและอุปกรณ์การสอน

พ.ศ. ๒๕๑๔ สุขุมลย์ ชูวิวัฒนาวิชย์ วิจัยเรื่อง "ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา ๑" ผลการวิจัยปรากฏว่าจากการเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับนักศึกษาฝึกสอนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการสอน การวัดผล การจัดชั้นเรียน และการปกครองชั้นเรียน บุคลิกภาพ ความเจริญงอกงามทางอาชีพและมนุษยสัมพันธ์ พบว่าความคิดเห็นของอาจารย์ในเทศก์และครู - อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่สอดคล้องกัน แต่ความเห็นของนักศึกษาฝึกสอนค่อนข้างเห็นความสามารถของตนเองส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยาลัยพบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์ในเทศก์และครู - อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่สอดคล้องกัน ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้ ก็คือ สถาบันฝึกหัดครูควรหาทางที่จะร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับโรงเรียนฝึกสอน ปรับปรุงการเตรียมนักศึกษาฝึกสอน

---

นิตินันท์ ฝักเจริญผล, "การศึกษาปัญหาและความคิดเห็นของครูใหญ่โรงเรียนฝึกสอนในการปฏิบัติงานร่วมกับนักเรียนฝึกสอนของโครงการฝึกหัดครูชนบท," (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามัธยมศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๗).



ให้ความร่วมมือมากขึ้น ที่จากรดาเลือกเฟ้นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเป็นอาจารย์ในเทศก์ และ  
 จักให้ไปนิเทศการสอนไปอย่างเต็มที่ นอกจากนี้อาจารย์ในเทศก์ควรได้มี การวางแผนงานกัน  
 อย่างดีเกี่ยวกับการนิเทศนักศึกษาฝึกสอน และควรให้ความเป็นกันเองกับนักศึกษาฝึกสอน  
 โรงเรียนฝึกสอนควรมองเห็นความสำคัญของตนในการฝึกสอน และควรให้ความร่วมมือเป็น  
 อย่างดี เปิดโอกาสให้นักศึกษาเฝ้าหน้าพฤติกรรมการสอนใหม่ ๆ ไปทดลองใช้ ครู - อาจารย์  
 พี่เลี้ยงควรมองเห็นความสำคัญของตนที่มีต่อการฝึกสอน ควรศึกษาและปรับปรุงตนเองทั้งในด้าน  
 การสอนและการทำงานร่วมกับนักศึกษาฝึกสอน และนักศึกษาฝึกสอนควรที่จะตั้งใจในการสอน  
 ควรสนใจในการศึกษากันหาเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ

จิตสมร ชุมวินทรจักร วิจัยเรื่อง "ปัญหาและความยุ่งยากที่นิสิตฝึกสอน  
 ประสบในการฝึกสอนระดับชั้นมัธยมศึกษา" เมื่อปีการศึกษา ๒๕๐๖ ผลการวิจัยพบว่า  
 นิสิตฝึกสอนมีปัญหาคำคัญทั้งสิ้น ๑๒ ประการ เช่น ความยุ่งยากในการทำบันทึกการสอน  
 การเลือกวิธีสอนไม่เหมาะสมพอ การนำพฤติกรรมการสอนไปใช้ไม่ถูก จากทักษะในการทำ  
 และใช้อุปกรณ์ การสอน ควบคุมชั้นเรียนไม่ได้ นักเรียนไม่ตั้งใจเรียน ปัญหาความสัมพันธ์  
 กับครูพี่เลี้ยง อาจารย์ในเทศก์ไปถูกรบกวนบ่อยครั้ง เป็นต้น ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย ได้แก่  
 ก่อนที่นิสิตจะออกไปฝึกสอนควรมีโอกาสทราบถึงปรัชญาเกี่ยวกับการศึกษาของโรงเรียนฝึกสอนก่อน  
 คณะควรชี้แจงนโยบายการฝึกสอนให้ทางโรงเรียนฝึกสอนทราบ อาจารย์ที่สอนระเบียบวิธีสอน  
 ในแต่ละวิชาควรจะสาธิตวิธีสอนให้เห็นจริง นิสิตควรมีโอกาสไปสังเกตและมีส่วนร่วมในการสอน  
 วิชาที่จะสอนหลายครั้งก่อนฝึกสอน คณะควรจัดกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อ  
 พัฒนาบุคลิกภาพของนิสิตก่อนออกฝึกสอน และคณะควรให้อาจารย์ในเทศก์แต่ละสายวิชาไปนิเทศ

๑๑ สุขมาลัย รุวิธานาวาณิชย์, "ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา  
 ของวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา ๑," (วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย  
 ราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๑๔).

การสอนมอบครั้งขึ้น<sup>๑๑</sup>

ในปีการศึกษา ๒๕๑๗ สมพร สุขแสน วิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนวิชา สังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครูเพชรบุรี" สรุปผลการวิจัยได้ว่า จากการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นโดยเฉลี่ยของนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงที่มีต่อปัญหาการสอน วิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกสอนในสามความเข้าใจในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาในหลักสูตร การ ทำบันทึกการสอนและกิจกรรมการสอน การผลิตและใช้อุปกรณ์การสอน และการประเมินผล พบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่สอดคล้องกันในระดับปานกลาง แต่ความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกสอนค่อนข้างเห็นความสามารถของตนอยู่ในระดับดีและระดับ ปานกลาง ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงโดยเฉลี่ยแล้ว ทั้งนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง มีความเห็นสอดคล้องกันว่าปฏิบัติในระดับ ปานกลาง ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ สถาบันฝึกหัดครูควรร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับโรงเรียน ฝึกสอนปรับปรุงการเตรียมนักศึกษาฝึกสอนให้มีความพร้อมมากขึ้น พิจารณาเลือกผู้มีคุณสมบัติ เหมาะสมเป็นอาจารย์นิเทศก์และจกให้ไปนิเทศการสอนนักศึกษาฝึกสอนอย่างเต็มที่ อาจารย์ นิเทศก์ควรมีการวางแผนงานในการนิเทศการสอนร่วมกับครูพี่เลี้ยงอย่างใกล้ชิด ครูพี่เลี้ยง ควรเห็นถึงความสำคัญของตนที่มีต่อการฝึกสอน และนักศึกษาฝึกสอนควรเตรียมตัวให้พร้อมและ สนใจที่จะปรับปรุงการสอนของตนอยู่เสมอ<sup>๑๒</sup>

<sup>๑๑</sup> จิตสมร ชุมฉัตรจักร, "ปัญหาและความยุ่งยากที่นิสิตฝึกสอนประสบในการฝึกสอน ระดับชั้นมัธยมศึกษา," (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกศึกษามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๗).

<sup>๑๒</sup> สมพร สุขแสน, "ปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครูเพชรบุรี," (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๘).

## งานวิจัยต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๐ Dan Boy Cooke ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Standards for the Implementation of Quantitative Standards in Student Teaching Programs" ทั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ว่า โครงการฝึกสอนแบบเต็มเวลาควรมีเวลาฝึกสอนอย่างต่ำสุด ๔ สัปดาห์ และโครงการฝึกสอนแบบครึ่งเวลาควรเป็นเวลา ๘ สัปดาห์ สำหรับคุณสมบัติมาตรฐานของอาจารย์นิเทศก์ควรจะสามารถศึกษาระดับปริญญาโท มีความรู้ความเข้าใจพิเศษมาพอสมควร และประสบความสำเร็จด้านการสอนมาแล้วเป็นเวลา ๓ - ๕ ปี นอกจากนี้ควรจะให้อาจารย์นิเทศก์ได้มีเวลาให้แก่นิสิตฝึกสอนแบบเต็มเวลาอย่างน้อย ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนครูที่เลี้ยงนั้นควรมีวุฒิต่ำกว่าระดับปริญญาตรี เคยเรียนวิชาการศึกษา การสอน และประสบความสำเร็จด้านการสอนมาแล้วเป็นเวลา ๒ - ๕ ปี ในภาคเรียนหนึ่ง ๆ ครูที่เลี้ยงควรดูแลนักศึกษาฝึกสอนไม่เกิน ๑ คน สำหรับระดับประถมศึกษา ส่วนในระดับมัธยมศึกษาไม่ควรเกิน ๒ คน แต่อาจเป็นโครงการฝึกสอนแบบครึ่งเวลาอาจจัดให้ดูแลนักศึกษาฝึกสอนได้ถึง ๒ คน ในระดับประถมศึกษา แต่ควรเป็นขณะเวลา ตารางสอนของครูที่เลี้ยงควรจัดให้มีเวลาสำหรับประชุมปรึกษารื้อกับนักศึกษาฝึกสอนและอาจารย์นิเทศก์ได้อย่างน้อยที่สุดสัปดาห์ละ ๓ ชั่วโมง ครูที่เลี้ยงควรได้รับเชิญเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับโครงการฝึกสอนอย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ - ๒ ครั้ง และควรมีค่าตอบแทนให้ครูที่เลี้ยงด้วย ค่าของนักศึกษาฝึกสอนนั้นอาจเป็นนักศึกษาฝึกสอนแบบเต็มเวลาไม่ควรเรียนวิชาใด ๆ ในขณะที่ทำการฝึกสอน แต่ถ้าเป็นนักศึกษาแบบครึ่งเวลาอาจจะอนุญาตให้เรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนได้ไม่เกิน ๒ วิชา ควรจัดให้ได้ฝึกสอนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้ที่พักนักศึกษาฝึกสอน นักศึกษาฝึกสอนควรได้รับคำแนะนำจากครูที่เลี้ยงตลอดเวลา ๕ วันแรก และได้คุ้นเคยกับรายงานหรือบันทึกต่าง ๆ ของครูที่เลี้ยง นอกจากนี้ควรได้รวมกิจกรรมกับชุมชนซึ่ง เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึกสอนด้วย

<sup>๑๓</sup> Dan Boy Cooke, "Quantitative Standards for the Implementation of Quantitative Standards in Student Teaching Programs," Dissertation Abstracts, No. 9, University Microfilms, Inc., 1960.

ปี ค.ศ. ๑๙๗๒ Walter Adams Crocker, Jr. แห่ง Wayne State University ทำการศึกษาเรื่อง "The College Supervisor of Student Teachers, K-12 in a Field Oriented : A Developmental Study"

ผลของการศึกษาพบว่า การนิเทศแบบเชื่อมโยงกับศูนย์กลาง (center approach) ดีกว่าการนิเทศแบบเกาะด้วยการเดินทาง (transient approach) เพราะนิเทศได้บ่อยครั้งขึ้น การเดินทางสะดวกกว่าเดิมมาก และอาจารย์นิเทศก็ได้ทำงานเต็มเวลาเต็มที่ด้วยการทดสอบแสดงว่าควรจัดให้เป็นอาจารย์นิเทศทั่วไป (generalist) มากกว่าเป็นอาจารย์นิเทศเฉพาะ (specialist) เนื่องจากสามารถทำการนิเทศได้กว้างขวาง ข้อควรกระทำเพื่อให้การนิเทศประสบผลสำเร็จได้แก่ อาณาเขตที่นิเทศควรจำกัดและไม่กว้างขวาง เพื่อความสะดวกของอาจารย์นิเทศโดยจัดให้มีศูนย์กลางการปฏิบัติงานด้วย อาจารย์นิเทศไม่ควรมีหน้าที่ใดหรืออาจมีเพียงส่วนน้อยในวิทยาลัย และนิเทศนักศึกษาฝึกสอนไม่เกิน ๒๐ คน สำหรับข้อเสนอแนะของผู้วิจัย คือ วิทยาลัยและโรงเรียนฝึกสอนควรร่วมมือกันให้มากขึ้น วิทยาลัยควรตื่นตัวในการพัฒนาและเผยแพร่ประสบการณ์และความรู้ด้านการฝึกสอนออกไป ควรมีโครงการฝึกอบรมอาจารย์นิเทศและส่งเสริมให้เป็นอาจารย์นิเทศทั่วไป ตำแหน่งอาจารย์นิเทศควรได้รับการยกย่องและส่งเสริมทั้งด้านสังคมและการเงิน บุคลากรของวิทยาลัยควรได้ใกล้ชิดกับโรงเรียนฝึกสอนที่สุด และควรติดตามผลนักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการนิเทศแบบมีศูนย์กลางด้วย

Gerald Eugene Sitton วิจัยเรื่อง "Purposes and Roles in Student Teaching" เมื่อ ค.ศ. ๑๙๗๓ ผลสรุปการวิจัยพบว่า บทบาทของนักศึกษาฝึกสอน

---

<sup>๑๔</sup>Walter Adams Crocker, Jr., "The College Supervisor of Student Teachers, K-12 in a Field Oriented Setting : A Developmental Study," Dissertation Abstracts International, Vol.33, No.5 (November, 1972) p. 2214A.



เป็นไปตามขบวนการที่กำหนดไว้ในขั้นเรียน และเป็นไปตามความกดดันและความแตกต่างระหว่างบุคคล นักศึกษาฝึกสอนจำเป็นต้องปฏิบัติตามปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์อนุญาตให้นักศึกษาฝึกสอนเลือกเนื้อหาที่จะสอนเองและให้อิสระในการฝึกสอน บทบาทของนักศึกษาจะมุ่งไปที่การสอนในชั้นเรียนมากกว่ากิจกรรมนอกห้องเรียนและมุ่งการสอนมากกว่าการสังเกตการสอน<sup>๑๕</sup>

ในปีเดียวกันนี้ Mary Claire, Ashby ทำการวิจัยเรื่อง "The Role of the College Supervisor : Expectations of Cooperating Teachers, Student Teachers, and College Supervisors" ผลการวิจัยพบว่า จากการทดสอบโดยความแตกต่างความถี่เห็นระหว่างกลุ่มครูที่เลี้ยง และกลุ่มอาจารย์นิเทศก์กับกลุ่มนักศึกษาฝึกสอน ๒ ประการ คือ อาจารย์นิเทศก์และครูที่เลี้ยงเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควรตรวจบันทึกการสอนรายวันและบันทึกการสอนแบบหน่วย (daily lesson plans and units) แต่นักศึกษาฝึกสอนไม่เห็นด้วย และอาจารย์นิเทศก์เห็นว่าควรใช้เทปโทรทัศน์เป็นเครื่องมือช่วยวัดผลด้วย ซึ่งนักศึกษาฝึกสอนไม่เห็นด้วย นอกจากนี้อาจารย์นิเทศก์ ครูที่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอนเห็นตรงกันว่า อาจารย์นิเทศก์ควรมานิเทศนักศึกษาฝึกสอนแต่ละคนเป็นประจำสัปดาห์ละครั้ง และไม่ต้องการให้นิเทศเดือนละ ๒ ครั้ง หรือภาคเรียนและ ๓ - ๕ ครั้ง จากการสัมภาษณ์ยืนยันว่าการที่อาจารย์นิเทศก์มานิเทศบ่อยครั้งจะทำให้การวัดผลการสอนและการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกสอนเป็นไปอย่างถูกต้อง<sup>๑๖</sup>

---

<sup>๑๕</sup> Gerald Eugene Sitton, "Purposes and Roles in Student Teaching," Dissertation Abstracts International, Vol.33, No.11 (May, 1973), pp. 6225A-6226A.

<sup>๑๖</sup> Mary Claire Ashby, "The Role of the College Supervisor : Expectations of Cooperating Teachers, Student Teachers, and College Supervisors," Dissertation Abstracts International, Vol.34, No.5 (November, 1973), pp. 2428A-2429A.

ปี ค.ศ. ๑๙๗๕ Glynn N. Creamer ทำการวิจัยเรื่อง "A Comparison of Practices Followed by College Supervisors of Secondary Student Teachers in Kentucky with those Followed by College Supervisors in Texas and with those Recommended by National Authorities" สรุปผลการวิจัยได้ว่า ผลการสำรวจที่เกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์พบว่า อาจารย์นิเทศก์รัฐเคนตักกี ๗๑ % มีประสบการณ์การสอนระดับต่าง ๆ มากกว่า ๑๐ ปี และอีก ๒๘ % มีประสบการณ์การสอนระดับต่าง ๆ มากกว่า ๒๐ ปี อาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการนิเทศน์ศึกษามีการสอน ๒๑ คน หรือมากกว่าเป็นเกณฑ์ที่สูงที่สุด และอาจารย์นิเทศก์ส่วนมากได้รับปริญญาเอกและมีตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ด้วย

ปีเดียวกันนี้ Leila McCormick Acklen วิจัยเรื่อง "A Study of the Effects of Human Relations Training on the Self - Concepts of Student Teachers" ผลการศึกษาปรากฏว่า การฝึกอบรมมนุษยสัมพันธ์ (๓๐ ชั่วโมง) ให้แก่กลุ่มนักศึกษาฝึกสอนทดลอง ทำให้นักศึกษาฝึกสอน เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านความคิดรวมยอดของตนเอง (Self - Concepts) ไปอย่างเห็นได้ชัด และยังมีความคิดรวมยอดต่างจากกลุ่มนักศึกษาฝึกสอนที่ไม่ได้รับการอบรมด้วย ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรบรรจุหลักสูตรการฝึกอบรมมนุษยสัมพันธ์ไว้ในโปรแกรมการฝึกหัดครูด้วย และระยะเวลาสำหรับการฝึกอบรมควรเหมาะสมพอให้เกิดเป็นนิสัย นอกจากนี้ ควรบรรจุหลักสูตรการฝึกอบรมมนุษยสัมพันธ์ของครูประจำการ กับนักศึกษาลงในโปรแกรมการผลิตครูประจำการด้วยเช่นกัน

<sup>๑๗</sup> Glynn N. Creamer, "A Comparison of Practices Followed by College Supervisors of Secondary Student Teachers in Kentucky with those Followed by College Supervisors in Texas and with those Recommended by National Authorities," Dissertation Abstracts International, Vol.35, No. 1 (June, 1975), p. 7766A.

<sup>๑๘</sup> Leila McCormick Acklen, "A Study of the Effects of Human Relations Training on the Self-concepts of student Teachers," Dissertation Abstracts International, Vol.35, No. 10 (April, 1975), p. 6546A.